

LIBRIS

We know
books

Gheorghe Iacob

**ISTORIA
ÎNTRU ADEVĂR
ȘI MANIPULARE**

**Prefață de
Ioan-Aurel POP**

Ediția a II-a,
revăzută și adăugită

Cluj-Napoca, 2025

Cuprins

O carte despre istorie, adică despre viață (Prefață de Ioan-Aurel Pop).....	5
Argument	11
I. Oglinda unui profesor în istorie	13
I.1. O familie de pe Jijia. Perspectivă socio-educativă.....	13
I.2. Ca istoric, ești un mic Dumnezeu.....	30
I.3. Le-aș da politicienilor o carte despre modernizarea României, să se uite măcar la sumar, să vadă că țara nu s-a dezvoltat la întâmplare.....	41
I.4. Profesorii au un rol în a resădi încrederea românilor în noi înșine	55
II. Unirile mari și mici	61
II.1. Când te adresezi unui popor care nu mai știe istorie, te adresezi unui popor care nu te mai aude, nu te mai ascultă sau nu vrea să te mai urmeze	61
II.2. Noi avem nevoie de o elită și o intelectualitate care să ridice moralul țării. Ne trebuie mai multă demnitate.....	85
II.3. Momentul Unirii este cel mai înălțător în esența lui, cel mai frumos moment din istoria noastră modernă și contemporană.....	105
II.4. Cuza are meritul fundamental că în doar șapte ani a creat un stat	122
II.5. Harta României se înclină într-o parte, pentru că marea majoritate a marilor personalități culturale sunt din Moldova.....	139

III. Incursiuni în viețile conducătorilor**României moderne149**

- III.1. Cuza a depășit toate așteptările celor din jur și chiar istoricii, când cercetează perioada, își dau seama cât de mare a devenit în clipa în care a fost ales domn.....149
- III.2. În Estul Europei, cel mai bun cunoscător în probleme externe era Carol I.....159
- III.3. Cu toate meritele lui, cred că istoria, în final, îi va sublinia în special lipsurile lui Carol al II-lea166

IV. Predicții la un pas de integrare179

- IV.1. 1 ianuarie 2007, o împlinire în procesul modernizării...179
- IV.2. Vom fi ultima redută a civilizației Uniunii Europene spre Est.....182

V. Subtilitățile diplomației193

- V.1. Diplomația este, în ultimă instanță, o artă, arta de a manevra adevărul.....193
- V.2. Diplomații nu sunt spioni, spionii nu sunt diplomați, dar există o anumită zonă de interferență.....211

VI. Fragmente de istorie.....235

- VI.1. Dacă renunțăm a repeta valoarea Iașului în istorie, vor veni alte orașe care vor acoperi locul în tradiție.....235
- VI.2. România modernă se datorează în primul și în primul rând liberalilor245
- VI.3. Nefiind monarhie, ar fi exagerat să stabilim ziua națională pornind de la rege258
- VI.4. Nivelul de trai în România interbelică; bugetarii trăiau bine, dar exista și o sărăcie cruntă pentru o parte a țărănimii.....267
- VI.5. Demistificarea este o problemă sensibilă. Nu trebuie aruncat totul la lada de gunoi a istoriei.....281

- VI.6. Moldovenii vor filosofa întotdeauna. Trăim într-o epocă în care trebuie să fim mult mai pragmatici, mult mai activi. Să acționăm în spiritul vremii.....300
- VI.7. Nu vom ajunge la nivelul civilizației franceze, pentru că nici ei nu stau pe loc. Ne vom apropia, vom fi în „acvariu”308
- VI.8. Congresul de la Paris a pus pentru prima dată problema românească; nu pentru că avea cineva o dragoste formidabilă pentru noi, ci pentru că ne aflam între trei imperii.....316
- VI.9. Mihail Kogălniceanu: „Chiar dacă ar fi să crească iarbă pe străzile Iașului, capitala trebuie să meargă la București”335
- VI.10. România și Al Doilea Război de 100 de ani.....351
- VI.11. Ce s-a întâmplat la Alba Iulia e un act unic în istorie.....359

*

- VI.12. Avem trei argumente care dau legitimitate actelor de la 1918: cel istoric – vechimea, cel etnic – majoritatea și cel geostrategic.....369
- VI.13. A fost o unire pentru care s-a lucrat, nu a fost o chestiune întâmplătoare. Aici se vede rolul elitelor392
- VI. 14. Noi trebuie să ne vedem în Europa fiindcă am fost acolo dintotdeauna.405
- Liderii noștri politici nu considerau că România este în coada Europei, se considerau europeni.....405
- VI.15. Cuza a fost plăcut de toți. Dacă la Iași ar fi fost ales în 1859 Mihail Sturdza, un om al vechiului, mai putea fi ales domn și la București? Cel mai probabil nu424

VI.16. Interpretarea unor fapte istorice este foarte riscantă, mai ales dacă ne uităm din perspectivă actuală. Trebuie să privim la contextul de atunci	448
VI.17. Carol I s-a adaptat greu, dar era temeinic, un neamț clasic, cu multă voință. Pericolul abdicării? A existat, dar a fost și un joc politic.....	468
VI.18. România vs. Rusia, de la a doua răpire a Basarabiei la al doilea Război al Crimeii	485

© Editura Școala Ardeleană, 2025
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IACOB, GHEORGHE

Istoria între adevăr și manipulare / Gheorghe Iacob ; pref. de
Ioan-Aurel Pop. - Ed. a 2-a, rev. și adăug.. - Cluj-Napoca : Editura
Școala Ardeleană, 2025

ISBN 978-630-314-216-6

I. Pop, Ioan-Aurel (pref.)

94

Editor: Vasile George Dâncu
Coperta: Manuela Oboroceanu
Tehnoredactare: Sandra Cibicenco

O carte despre istorie, adică despre viață

Profesorul Gheorghe Iacob a mai scris o carte, de data aceasta una specială, cu gânduri ale sale despre trecut, despre prezent și chiar despre viitor, despre familia lui cea mare numită România și despre familia lui cea mică, numită Iacob (ei, cei de azi, se cheamă cu toții „Iacobini”), despre lume, adică – mai scurt spus – despre viață. Îl știu pe profesorul Iacob de destui ani ca să-mi pot permite anumite confidențe (spuse aici cu voia sa), deși cartea îl dezvăluie așa cum este, istoric de vocație, savant, cercetător, profesor, om sobru, direct, ușor ironic, plăcut, comunicativ.

În primul capitol, ni se spune, cu o artă narativă demnă de un prozator, cum a ajuns Gheorghe Iacob să fie istoric și ce poate să însemne meseria sau, de fapt, misiunea de istoric pentru Domnia Sa. Neamul vine de demult, dar îl cunoaștem – ca în cazul majorității românilor – de puțin timp. Strămoșii vor fi fost, secole la rând, truditari ai gliei sau actori ai muncii tăcute, ridicați unii, pe la 1800 și ulterior, la ranguri preoțești, funcționărești, la dascălie și la alte onorabile meserii intelectuale, aducătoare mai mult de profit spiritual decât material. Tânărul, venit de la țară la Liceul „Negruzzi” din Iași și apoi la Universitatea lui Cuza, pare că poartă în sine toată înverșunarea istoriei noastre, dublată de dorința de a ajunge „om cu carte” și de a reuși. Reușita a venit și din credința că istoricul este ca un demiurg („un mic Dumnezeu”) care – urmând reguli destul de precise – construiește lumi. Autorul răspunsurilor (la întrebările puse de reporterii) explică metodic importanța istoriei ca formă

de cunoaștere, ca știință și ca disciplină școlară, deplânge ignoranța politicianilor și îi laudă pe profesorii care știu să sădească încrederea românilor în ei înșiși („în noi înșine”). Capitolul al doilea are în centrul său unirea românilor, adică ale noastre, care avem o zi națională legată de unire. Toți marii noștri istorici s-au ocupat, în forme variate, de unirea sau de unirea noastră. Gheorghe Iacob s-a aplecat mai ales asupra Unirii de la 1859 – dar și asupra celor care au urmat, până la 1918 – și a eternizat în scrierile sale momentul Alexandru Ioan Cuza. Odată, într-un miez de toamnă, l-am ascultat vorbind în Palatul de la Ruginoasa, despre domniile Moldovei, dar mai ales despre Cuza, despre unirea de la 5 și 24 ianuarie, dar mai ales despre Cuza, despre marile reforme din 1863-1865, dar mai ales despre Cuza, despre Doamna Elena, dar mai ales despre Cuza, despre Mihail Kogălniceanu și Vasile Alecsandri, dar mai ales despre Cuza... Vorba curgea cătinel și dulce ca un balsam, mângâietor și blând, presărată cu butade, vorbe de duh și maxime, care ieșeau parcă din adâncul înțelepciunii acestui neam al nostru românesc. Lumea asculta, mutată într-un alt univers și vedea cum era viața de la 1860-1870, viața reînviată ca pe o scenă ivită aieva. Din vorba aceea meșteșugită, dar sinceră și pură, am înțeles cum anumite personalități istorice pot deveni modele publice pentru urmași. Cuza, „în doar șapte ani, a creat un stat” și, astfel, s-a înveșnicit, binemeritând toată recunoștința noastră. Marele domn – voia să ne spună oratorul – nu are nevoie însă de recunoștință pe această lume, ci de cunoștință, de cunoaștere, de cercetare. Iar cunoașterea nu mai este pentru Cuza, ci pentru noi, ca să știm cum se chivernisește un stat în clipe cruciale. Tot aici, la uniri, profesorul Iacob vorbește despre marii moldoveni din cultură și are perfectă dreptate. Nu demult, la Iași și apoi la Chișinău, am vorbit și eu despre „cum am devenit moldovean”, pentru că am aceeași

convingere: majoritatea personalităților culturale românești de prim rang s-au născut și/ori afirmat în Moldova. Cronicarii moldoveni ne-au convins că cel mai mare, mai bun, mai general și mai frumos nume al poporului nostru este acela de „român” (nu „rumân”), că „de al Râm ne tragem” și că, prin urmare, suntem meniți să ne dezvoltăm la lumina civilizației occidentale; Cantemir este primul român, cu o conștiință clară de român, ajuns să fie cărturar de talie europeană și care s-a dus la țarul Petru ca să vadă cum se aduce Occidentul în Răsărit și să pună umărul la aceasta; Școala Ardeleană s-a maturizat după ce emulii ei l-au cunoscut pe Cantemir, venit pe filieră vieneză la Blaj; Eminescu, Creangă, Enescu, Sadoveanu, Iorga, Călinescu (format la Botoșani și la Iași) răspund la titlurile de „cel mai mare poet”, de „cel mai mare povestitor”, de „cel mai mare compozitor”, de „cel mai mare istoric” etc.; Kogălniceanu numea patrie, încă de la 1843, toată acea întindere de loc pe care se vorbea românește, definindu-ne identitatea prin limbă; cel mai articulat program de modernizare a culturii noastre s-a format și afirmat la Iași, prin *Junimea* și *Convorbiri literare*; marii istorici, precum Xenopol, Iorga sau Gheorghe Brătianu, au fost profesori la Universitatea fondată de Cuza și abia apoi (unii) au ajuns la București. Astfel, este clar de ce „harta României se înclină într-o parte” – cum spune Gheorghe Iacob – adică atârnă greu înspre Moldova. Dumnezeu a pedepsit Moldova cu multe cazne, venite dinspre Răsărit (migratorii și alți venetici atacau primii Moldova, o jefuiau și se retrăgeau ultimii de aici, în comparație cu celelalte două țări românești), dar i-a dat (prin compensație) și un mare har, acela al cărturăriei, al culturii, al creației spirituale.

În capitolul următor, „incursiunile în viețile conducătorilor României moderne” ni-i evocă pe Cuza (nu putea să lipsească!), pe Carol I și pe Carol al II-lea. Fiecare

este valorizat prin laturile pozitive, prin înfăptuirile de bine, prin intențiile de anvergură. Profesorul și istoricul ieșean se întâlnește aici cu „testamentul” ardelenilor Silviu Dragomir (un om nu se judecă numai după faptele sale, ci și după curățenia sufletească din spatele unor fapte, chiar și nefinalizate) și Octavian Goga („Nu câte-au fost îmi vin în minte,/ Ci câte-ar fi putut să fie”). Două interviuri se referă la momentul 2007, al admiterii României în Uniunea Europeană, la rolul general al civilizației europene și la rolul țării noastre de bastion înaintat spre răsărit al acestei civilizații. Alte două îi ating, cu oarecare cinism, pe diplomați, stăpânitori ai „artei de manevra adevărului” și apropiați – unii – de zona de interferență cu spionajul.

În fine, ultima parte a lucrării născute din întrebări și răspunsuri se ocupă, modest, de anumite „momente de istorie”. Pledoariile, bazate pe temeinice investigații, cunoștințe, cercetări proprii, sunt pentru revigorarea valorii Iașului la exigențele lumii contemporane, pentru rolul primordial al liberalilor în modernizarea României, pentru temeiurile alegerii zilei naționale la 1 Decembrie. Autorul pune punct anumitor atitudini deplasate, corectează clișee, îndepărtează teribilisme, spulberă iluzii: mitul perioadei interbelice ca „vârstă de aur” este adus la dimensiuni mai realiste („sărăcia cruntă a țărănimii”); demistificarea istoriei noastre este temperată prin îndemnul de a păstra ceea ce s-a impus ca fiind valoros („nu trebuie aruncat totul la lada de gunoi a istoriei”); tendința spre meditație a moldovenilor se cere dublată de mai mult pragmatism și activism („să acționăm în spiritul vremii”); goana după prinderea din urmă a Occidentului se cuvine ponderată (nici francezii „nu stau pe loc”); marile puteri nu au decis să rezolve problema românească la 1856 fiindcă ne-ar fi iubit peste măsură, ci pentru că era nevoie de un stat-tampon între trei imperii; Mihail Kogălniceanu a pledat pentru stabilirea capitalei

României la București din realism politic, deși iubea profund Iașiul; rolul programului trasat la 1848-1849 de „proiect național” al românilor și al României până la Primul Război Mondial; nesiguranța Europei din 1914 până astăzi, perioadă în care autorul înregistrează un nou „război de 100 de ani” etc.

De fapt, cartea aceasta de dialoguri reia toată istoria noastră modernă și contemporană și o „toarnă” în tipare inteligibile pentru publicul larg. Gheorghe Iacob pare un cronicar sfătos, descins din colbul arhivelor, dar care ne vorbește despre modernitate și despre modernizare. Nu-i plac nici cuvintele de prisos, nici vorbăria goală, de aceea, atunci când scrie și grăiește se ferește de redundanță. Când ține un discurs se gândește la ascultători, la timpul lor prețios și, de aceea, oamenii care îl ascultă regretă încheierea prea devreme a rostirii. Istoricul ieșean este și un organizator de instituții, un excelent coordonator de cercetări istorice, un formator de tineri iubitori de trecut. A dat sute de pagini memorabile în tratatul de istorie al Academiei Române, în partea dedicată secolului al XIX-lea și a scris sute de cărți, studii și articole pe marginea afirmării României ca stat național modern.

Pledoaria lui Gheorghe Iacob pentru istoria scrisă cu temei, cu metodă, dar și cu meșteșug și pasiune vine pe linia marilor antecesorii moldoveni și în dreapta tradiție a șuvoiului istoriografic general românesc. „Povestea” sa despre trecut este viață reconstituită și lecție de viață deopotrivă. Această carte a laboratorului istoricului este și una de amintiri, și una de confesiuni, și una de idei istorice, și una de filosofie a istoriei, așa cum este o *ars poetica* pentru un literat care se respectă și care este respectat. Istoricul de față, ajuns la vârsta maturității în creația sa (istoria este o știință de acumulare – spunea David Prodan – iar opera istorică de referință vine mai târziu decât în alte

domenii), își revarsă preaplinul experienței spre cititor, dar o face cu adânc respect pentru adevăr, cu sfială, cu dorință de îndreptare, fără ostentație, fără semeție și fără să dea sfaturi. Se spune că cel mai ușor lucru pe lume sunt sfaturile date altora, iar cel mai greu să te cunoști pe tine însuși. Gheorghe Iacob nu dă sfaturi, iar pe sine se cunoaște doar atât cât să ne ademenească în serile lungi să poposim, ca drumeții de-odinioară la Hanu Ancuței, lângă un pocal de vin rubiniu și lângă o poveste rostită cu tâlc și grai dulce. Povestea lui Gheorghe Iacob nu este însă un zbor al gândului, ci este istorie, adică viață trăită și împărtășită. Vă îndemn, de aceea, iubiți cititori, să ne deschidem sufletele și să ne înfruptăm și noi din această istorie, căci „nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cetitul cărților”. Așa cred aceia „din neamul moldovenilor” și așa s-ar cuveni să credem împreună, adică toți românii.

În această carte se află viața Țării și viața unui Om. Țara se cheamă România, iar omul se cheamă Gheorghe Iacob.

Ioan-Aurel Pop
Cluj-Napoca, 1 Decembrie 2017

Argument

Sunt adeptul unor introduceri scurte și clare. Prin urmare, voi încerca să răspund la câteva întrebări și să fac unele precizări.

Mai întâi, DE CE? După buna primire a lucrării *Istoria Universității din Iași povestită la TVR* (Iași, 2015), am hotărât să reiau un proiect mai vechi privind publicarea unora dintre interviuri. Se dorește a fi și un modest Omagiu pentru Centenarul Marii Uniri.

CE? Cartea cuprinde un text autobiografic și o serie dintre interviurile – din presa scrisă, la Radio Iași și la mai multe posturi de televiziune –, acordate în ultimele două decenii. Selecția a urmărit mai ales criteriul gazetăresc. Se construiește astfel o perspectivă – în evoluție – asupra istoriei României, mai ales pentru secolele XIX-XXI.

CUM? Interviurile au fost transcrise și corectate de mai multe ori (poate nu suficient?), încercând să păstrăm oralitatea dialogului.

PENTRU CINE? Se adresează unui public foarte larg, adică tuturor celor interesați de istorie și adevăr.

MESAJELE: 1. Cine nu știe istorie poate fi ușor manipulat; 2. La nivel de națiune, dacă uităm istoria ne pierdem identitatea.

TIȚLUL: S-a dorit cât mai legat de conținutul textelor.

MULȚUMIRI CĂTRE: – Cătălin Hopulele, care a „destelenit” și transcris interviurile; – Mircea Cristian Ghenghea, care a corectat cu pasiune textul; – soția mea, Luminița Iacob, și Ancuța Ceobanu, care au trudit la „finisarea” cărții; – Domnul Academician Ioan-Aurel Pop, care a avut bunăvoința și răbdarea să citească aceste „povestiri istorice” și să le prefățeze.

Ediția a II-a cuprinde interviuri din anii 2018-2024.

Prof. univ. dr. Gheorghe Iacob
 1 Decembrie 2024

I. Oglinda unui profesor în istorie

I.1. O familie de pe Jijia.
 Perspectivă socio-educativă*

ARGUMENT

Este destul de greu să scrii despre familia ta și despre tine. M-au convins, totuși, două categorii de argumente. Mai întâi, presiunea constantă și „specifică” a profesorului Neculau, care a dorit să publice o carte despre... „jijieni”. Deși nu puțini au fost cei care au privit cu neîncredere și... chiar ironie acest proiect, până la urmă m-am decis să răspund provocării, pentru că... urmează al doilea motiv: din tinerețe mi-am propus să scriu despre istoria țării, a Iașului, a Universității, a liceului absolvit și... despre satul meu. În bună măsură, mi-am îndeplinit proiectul, cu excepția istoriei satului. Consider aceste rânduri ca asumarea obligației față de locurile natale.

Ca istoric, știu că este necesară o abordare echilibrată asupra oricărui subiect. Încă din secolul al XIX-lea, mai ales după Unirea de la 1859, s-au răspândit opinii nefavorabile despre Moldova și moldoveni. S-a uitat prea repede că până la rapturile teritoriale din 1775 și 1812, Moldova avea o poziție dominantă în raport cu Țara Românească. De altfel, o singură privire asupra unei hărți culturale a Vechiului Regat (mă refer la personalități) lămurește problema.

* *Cartea Jjiei. Povestea unui râu – Geografie. Istorie. Mitologie*, coord. Adrian Neculau, Nicolae Turtureanu, Editura Alfa, Iași, 2013.